

ICC-aanklager Moreno Ocampo op Filmfestival Amnesty International

'De zaken die wij aanbrengen moeten de komende twee eeuwen standhouden'

.....
Tatiana Scheltema
 journalist
 .....

'Internationaal strafrecht is als een pasgeboren baby: het kan nog niks alleen. Het heeft hulp nodig, het heeft oefening en ervaring nodig. Het moet worden gevoed,' zei Benjamin Ferencz, voormalig aanklager bij de Neurembergse processen, vorig jaar op een Chautauqua-bijeenkomst in de VS, gezeten naast Henry Kissinger.

De toekenning van de Erasmusprijs op 13 februari aan Ferencz is in Nederland opvallend onopgemerkt gebleven. Een leven lang strijdt hij al voor een effectief internationaal strafrecht. Het Statuut van Rome uit 1998, waarin 108 staten besloten tot de oprichting van het Internationaal Strafhof, was een mijlpaal, en de installatie van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag op 11 maart 2003 – zijn 83ste verjaardag – een mooie dag. Maar erg solide is het allemaal nog niet. Ferencz treedt op in *The Reckoning*, een documentaire van de Amerikaanse regisseur Pamela Yates over het Internationaal Strafhof (ICC), die op 3 maart haar première beleefde tijdens het Movies That Matter Festival van Amnesty International

Still uit de documentaire *The Reckoning*.

Foto's: Skylight Pictures

in Den Haag. De film volgt hoofdaanklager Luis Moreno Ocampo en zijn assistenten, die het gerechtshof van de grond af moeten opbouwen. Want behalve een budget van ruim 66 miljoen euro [in 2005], en een tijdelijke huisvesting in de futuristische Arc in Den Haag, is er nog niks. Alleen een ruim vijftig jaar oud idee.

'The dreamers will be the drivers,' zegt Moreno Ocampo (56). Hij maakte eerder naam als assistent-aanklager tijdens het proces tegen de Argentijnse junta eind jaren tachtig. Maar waar te beginnen? De hoofdaanklager is zich welbewust van het belang geen lichtzinnige zaken te beginnen die de geloof-

waardigheid van het ICC in gevaar zullen brengen. 'De zaken die wij aanbrengen moeten de komende twee eeuwen standhouden. Met de eerste zaken die we opbouwen moeten we dus consensus kweken.'

Zenuwachtig

Een ogenschijnlijk eenvoudige zaak is die tegen Thomas Lubanga, de Oost-Congolese leider van het rebellenleger UPC die wordt beschuldigd van het ronselen van kindsoldaten. De Congolese regering leverde hem in 2006 uit aan het ICC. De zaak lijkt vrij eenvoudig: er is bewijs, er zijn getuigen, en het ronselen van kindsoldaten is een wereldwijd erkend oorlogs-

misdrijf.

Tijdens de eerste zitting gaat het al bijna mis. De advocaten van Lubanga eisen inzage in de vertrouwelijke stukken die Moreno Ocampo kreeg van VN-medewerkers. Zonder inzage geen eerlijk proces, claimen ze. Het hof dreigt de militieleider al vrij te laten, als er een werkbaar alternatief wordt gevonden: alleen de rechters mogen de vertrouwelijke informatie inzien (maar geen aantekeningen maken), om te beoordelen of ontlastend bewijs wordt achtergehouden. Op die manier wordt de vertrouwelijkheidsovereenkomst met de VN-medewerkers niet geschonden. Ocampo mag het proces voortzetten.

Maar nu de trein op de rails staat beginnen mogelijke kandidaten voor vervolging toch zenuwachtig te worden. Joseph Kony bijvoorbeeld, de Oegandese LRA-leider die met behulp van duizenden kindsoldaten een grimmige strijd om grondstoffen uitvocht met de zittende regering. De zaak krijgt een politieke lading als blijkt dat de Oegandese regering in het diepste geheim met Kony onderhandelt over vrede. Die wil wel, maar op één voorwaarde: dat het arrestatiebevel van het ICC wordt ingetrokken.

Paal en perk stellen

Die eis voedt de argumenten van 'realisten' dat het ICC, alle nobele bedoelingen ten spijt, de vrede juist in de weg

staat. Het feit dat de eerste zes zaken allemaal in Afrika spelen, is bovendien koren op de molen van degenen die het hof betichten van politieke motieven. Volgens hen is het hof een neo-koloniale instelling, bedoeld om de westerse suprematie te ondersteunen.

In de zomer van 2008 vaardigt Moreno Ocampo tijdens een persconferentie zijn meest spectaculaire arrestatiebevel tot nog toe uit: hij zal Omar al-Bashir, president van Soedan, vervolgen voor aanzetten tot moord, verkrachting, en genocide. Al-Bashir legt de aanklacht naast zich neer, en weet zelfs de Unie van Afrikaanse landen te bewegen zich niet aan het arrestatiebevel te branden.

Daarmee lijkt het Hof toch tegen wil en dank de politieke arena ingesleurd te worden. Maar verwijzing daarnaar wimpelt Moreno Ocampo stelselmatig af, in een kort vraaggesprek na vertoning van de film. 'Onze taak is om misdaden te onderzoeken. Een politiek leider mag geen misdaden begaan tegen zijn volk. Het is mijn rol om daar paal en perk aan te stellen. Dáár gaat het om. Al het andere is propaganda.'

Was het niet verstandiger geweest om de vervolging van Al-Bashir met wat minder toeters en bellen aan te kondigen? Moreno Ocampo: 'Dat is maar zeer de vraag. Het Hof heeft geen *law enforcement agency* dat de arrestatiebevelen uitvoert. Voor de

uitlevering zijn we afhankelijk van de politie of het leger van de aangesloten landen,' zegt Moreno Ocampo. 'Als het gaat om de premier van het land, ligt het wat ingewikkelder – misschien moet het parlement beslissen over de uitlevering. Dat maakt de operatie niet anders, alleen groter. Bedenk wel: het ICC is een permanent hof. Of het twee, of twintig jaar duurt, maakt niet uit. Wij hebben de tijd, alleen: de slachtoffers in Darfur niet.'

.....
Moreno Ocampo: 'Of het twee, of twintig jaar duurt, maakt niet uit. Wij hebben de tijd, alleen: de slachtoffers in Darfur niet'
.....